

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen
Socialvårdsbyrån, S2

Beslutande	Föredragande	Justerat
Minister Annette Holmberg-Jansson	Socialvårdsbyråchef Maj-Len Österlund	Omedelbart

Ärende/Dnr/Exp.	Beslut
-----------------	--------

Nr 83

Mariehamns stads skrivelse
angående behov att ändra
kommunallagen.
ÅLR 2019/8911
129 S2

Mariehamns stad uppmärksamgör i skrivelse registrerad 18.11.2019 landskapsregeringen på ”behovet av att omgående initiera en ändring av kommunallagens bestämmelser angående ändring av grundavtal.” Bakgrunden till detta är den ändring av grundavtalet för Ålands omsorgsförbund som är aktuell med tanke på bildandet av Kommunernas socialtjänst

Mariehamn framför i sitt resonemang att det är möjligt att ombilda ett kommunalförbund till ett annat men att detta inte torde vara möjligt med mindre än att det sker med iakttagande av den procedur som gäller för bildande av kommunalförbund, det vill säga efter godkännande i samtliga medlemskommuners fullmäktige.

Å andra sidan lyfter man i skrivelsen fram att grundavtal för kommunalförbund, enligt kommunallag (1997:73) för Åland, ändras om en majoritet av medlemskommunerna understöder ändringsförslaget. Kommunens beslut skall fattas av fullmäktige. Man skriver vidare att detta, utgående från nuvarande befolkningssituation, innebär att kommuner som företräder sammanlagt 13,2 % av Ålands befolkning kan genomdriva en ändring av grundavtalet även om kommuner som motsätter sig ändringen representerar 86,8 procent av befolkningen. Man nämner också att enligt motsvarande bestämmelser i rikets kommunallag förutsätter ändring av grundavtalet att minst två tredjedelar av medlemskommunerna understöder en ändring och deras invånarantal är minst hälften av det sammanräknade invånarantalet i samtliga medlemskommuner.

Landskapsregeringen konstaterar att per 10.12.2019 har alla kommuner, utom Sottunga som ännu inte slutligt behandlat ärendet, godkänt förslaget grundavtal för kommunernas socialtjänst. I tillägget till Mariehamns stads godkännande konstaterar stadsfullmäktige att finansieringsmodellen och stadens inflytande inte är rättvist och bör

förändras så att stadens befolkningsandel är i paritet med stadens finansieringsansvar liksom stadens möjligheter till inflytande.

Såsom skriftställaren själv konstaterar medgav landskapslagen (2016:2) om kommunernas socialtjänst en möjlighet för kommunerna att, inom en specifik tidsram, på frivillig väg organisera sin verksamhet. Först när denna tid gått ut och landskapsregeringen konstaterat att inga avtal om frivillig samgång inkommit, sattes den ändring av KST-lagen som innebär att kommunernas socialtjänst ska samordnas i form av ett kommunalförbund i kraft.

I förarbetena konstateras att förverkligandet kommunernas socialtjänst med stöd av ett kommunalförbund kan ske med utgångspunkt i kommunalförbundet Ålands omsorgsförbund men att det också är möjligt, om än kanske inte ändamålsenligt, att skapa ett helt nytt kommunalförbund för förverkligandet av KST.

Landskapslag (2019:30) om ändring av landskapslagen om en kommunalt samordnad socialtjänst 3 § 4 mom. förutsätter att samarbetet ska förvaltas av ett kommunalförbund med samtliga kommuner som medlemmar: Enligt 5 § ska på förvaltningen av detta samarbete även iakttas vad som föreskrivs i 12 kap. i kommunallagen (1997:73) för landskapet Åland, om inte annat föreskrivs genom lag.

Ändringen av KST-lagen träder i kraft den 1 januari 2020 och medlemskommunerna ska senast den 1 oktober samma år ingå ett avtal om organiseringen av samarbetet i form av ett kommunalförbund. Avtalet ska träda i kraft den 1 januari 2021. Kommunerna ska senast fjorton dagar efter det att ett avtal har slutits mellan kommunerna underrätta landskapsregeringen om avtalets innehåll och omfattning.

6 § i ändringslagen innehåller bestämmelser om röstetal och beslutsfattandet i kommunalförbundets högsta organ. Sistnämnda bestämmelse utgör ett skydd för att större kommuner inte ska få en allt för dominerande ställning i beslutsprocessen. Enligt bestämmelserna om röstetal och beslutsfattande skulle kommunalförbundets högsta beslutande organ vara beslutsfört när minst två tredjedelar av medlemskommunerna är representerade vid mötet och invånarantalet i de kommuner som är representerade vid mötet motsvarar minst hälften av det sammanlagda invånarantalet i kommunalförbundets medlemskommuner. I fråga om kommunalförbundets viktigaste avgöranden såsom budgeten föreslås dessutom att beslutet måste godkännas av en majoritet av rösterna i kommunalförbundets högsta organ samtidigt som beslutet måste understödjas av minst en tredjedel av medlemskommunerna och mer än hälften av dessa medlemskommuners representanter om medlemskommunerna har fler än en representant per kommun.

I lagförslaget 25/2014-2015 konstateras att en målsättning med reformen är att minska på de ekonomiska skillnaderna mellan kommunerna inom det aktuella uppgiftsområdet. Likaså förväntas variationerna mellan de enskilda åren att minska, liksom skillnaden i förutsättningarna att erbjuda service. Finansieringsansvaret kommer därmed att jämnas ut, vilket torde föranleda att de ekonomiska förutsättningarna för kommunerna blir stabilare.

Enligt 6d § i landskapslag (2019:36) om ändring av landskapslagen om en kommunalt samordnad socialtjänst svarar kommunalförbundets medlemmar för finansieringen av den samordnade socialtjänsten i enlighet med vad som avtalas i grundavtalet för kommunalförbundet. På den verksamhet som omfattas av den samordnade socialtjänsten tillämpas landskapslagen (1993:71) om planering av socialvården. Kommunen tilldelas landskapsandel enligt landskapslagen (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna. Enligt 8 § i den nämnda lagen är kommunalförbundet mottagare av landskapsandelen.

Landskapsregeringen aviserar i regeringsprogrammet *Tillsammans för Åland* (Meddelande 1/2019-2020) att förslag till modernisering av kommunallagen utarbetas under mandatperioden för att bland annat fastställa att de förvaltningsrättsliga reglerna är tidsenliga.

Beslut

Landskapsregeringen konstaterar att en översyn av kommunallagens 12 kapitel utgående från bildandet av Kommunernas socialtjänst inte är aktuell. Vid lagtingets antagande av landskapslagen om kommunernas socialtjänst och de ändringar som senare gjorts av denna har det tydligt framgått att den tvingande lagstiftningen innebär att kommunallagens bestämmelser om samarbete ska tillämpas, varför detta får ses som lagstiftarens uttryckliga vilja.

Nr 84

Tillämpning av och behov
av revidering av förvaltnings-
lagstiftning.

ÅLR 2019/7421

130 S2

Ålands ombudsmannamyndighet ger i skrivelse till landskapsregeringen bl.a. förslag på ändring av landskapslag (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård så att hänvisningar till förvaltningslagen ska avse den åländska förvaltningslagen. Man framför även förslag på ändringar av den åländska förvaltningslagen.

Beslut

Landskapsregeringen beslöt anteckna skrivelsen till kännedom.
